

Передплата

«РУСЛАНА» виходить:
в Австрії:

на пів рік 20 кор.
на рік 40 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.

За границею:

пів рік 16 рублів
або 36 франків
на рік 32 рублів
або 72 франків

Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАНА

«Барвеш ми очі і душу ми виреш; а ле возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, администрация і експедиция «Руслана» під ч. і. п. Дембровського (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає єдише на попереднє застереженє.— Рекламациі неопечатанє вільні від порта.— Оголошенє звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надсланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні доносєня по 30 сот. від стрічки.

Промова посла Олександра Барвіньського

виголошена д. 19. грудня 1906 на 466-ім засіданні посольської палати в розправі при першій читанні бюджетової провізорії.

Висока Палато! Вже вчера обидва попередні бесідники в розправі над бюджетовою провізорією зазначили, що від п'яти літ не було ані парламентарної розправи над бюджетом ані бюджету парламентарно не ухвалено, бо правительство вдоволяє ся лише ухваленою в державній раді провізорією. З тим більшим жалем привололений я се зазначити із становища Русинів.

Вправді щорічно правительство вносить в посольській палаті бюджетову пропозицію, але навіть не поспробує подбати, щоби бюджетова комісія над нею перевела раду. Перед двома роками розділено навіть реферати поміж членів бюджетової комісії і здавало ся, що приступимо до розправи. Я взяв ся до діла і виготовив приділений мені реферат про бюджет міністерства залізниць, однак він доси лежить в столику, позаяк ніхто з референтів не мав спромоги подати реферат з приділеної ему часті бюджету.

Таке господарство, яке стало правилом в нашій парламентарній життю (причин всім загално звісних не буду тут обговорювати), є вельми шкідливе і для держави і для населення.

Передовсім віднімає ся державній раді спромогу основного нагляду над орудованєм державним скарбом, а заступники народів не мають нагоди при поодиноких розділах бюджету висловити потреб і домагань населення. В розправі над бюджетовою провізорією годі при обмеженім часі вдавати ся в подробиці. Тим то я подам лише загальний образ положення населення в нашій рідній країні а передовсім бажаю сказати дещо про економічні відносини в Галичині.

Хлібороби творять в нашій державі 60 процент (60 на 100 душ) всего населення і є неперечною головною підвалиною нашої монархії. В останніх десятиліттях відзивали ся щораз голоснійші і численнійші жалі з усіх сторін, що є підвалини о ічили ся на краю пропасти. Занепад хліборобів, господарске пересилєня, се не є виключні прояви н. що о рідного краю ані нашої монархії. Не лише Європа, але навіть весь світ перериває господарске пересилєня, котре стало загальною проявою. Наслідком сего пересилєня пропадуть не лише селяни, але й більші властители, наколи міродатні чинники не подадуть скорої, видатної і розумної помочи. На сій області повинні щезнути всякі ріжницї сторонництва, всякі спори народні, щоби спасти те, що ще спасти можна, щоби все не розпало ся. Се не є пересада, бо недуга стала дійсно страшною і вимагає скорої і розумної помочи.

Не буду тут широко розправляти про нужду наших хліборобів, бо в сій Високій Палаті нераз уже просторо про се говорено при

ріжних нагодах. Кожному се відомо, що добробит наших хліборобів не лише страшно загрожений, але майже зовсім знищений. Управа збіжа зовсім не оплачує ся, годівля худоби не приносить відповідної потребам користі, видатки зростають з року на рік і вносять більше як приходить. Наслідком сего хлібороби борються з великою нуждою і привололені вже черпати з свого основного капіталу, бо їх ґрунти що раз більше обдужують ся. Не хочу тут томити В. Палати числами, але се дійсна правда, що стан довгів не лише досягає катастрофальної вартости, але її значно перевищає. Хлібороби не є отже в дійсности власниками, лише часовими господарями на тих ґрунтах, як довго на се призволять їх вірителі. Громадна продаж ґрунтів в примусовій дорозі, щораз більше роздроблюванє землі, громадне переселюванє хліборобів за море, се неперечні докази цілковитого занепаду хліборобського населення.

Наслідком зубожєня і занепаду тратить хліборобске населєня діяльну силу і вдоволенє із свого стану, охоту до праці, попадає в безнадійність, а через те ослаблює ся єго любов до батьківщини і рідного краю. Утеча в далєкі, незнаємі краї заморєкі лучає ся що раз частійше, а те, що ще бєвало з хліборобів, не може бути певною підвалиною для держави, наколи вже раз в тих верствах загіздило ся невдоволенє.

Причин сего сумного положєня треба глядіти не лише поміж самими хліборобами, але в ріжних обставинах, які спричинили се пересилєня. Питомі нашому краю відносини підсоня заподівають так значні і часті шкоди елементарні, як мало в котрім краю держави, так що хлібороби мимо взагалі урожайного ґрунту мають звичайно лише недорід. Правда, що є товариства для обезпечєня від граду і інших подібних шкід, але більшість хліборобів не має спромоги платити високих премій, а проти деяких шкід і спустошень взагалі нема обезпечєня.

Значний зріст населєня, привязаного з малими виїмками до рілі, довело наслідком закона з 1868 р. про свободу подільности ґрунтів до такого роздробленя селянських господарств, що сьогодні більше як половина їх складає ся не збільше як двоморгових загород. При таких відносинах не може бути мови на таких дрібних господарствах про хочби троха розумне господарованє, бо хлібороби не мають за що удержати потрібної худоби і закупити хліборобських нарядів. Важкі тягари, накладані на хліборобів державою, краєм, повітами і громадами, є могутною причиною їх зубожєня. Хлібороб мусить заплатити ґрунтовий податок в означєній висоті і то готівкою без згляду на ціну збіжа, чи жниво випало добре чи зле. До тогож ґрунтовий податок більше чим подвоює ся через зростаючі щораз повітові і громадські додатки до податків. Високі податки, які обтяжають рілні плоди, причиняють ся також до занепаду хліборобів. Кошти перенєсеня власности і спадщини відбивають ся шкідливо на хліборобах, бо якраз припадають в таку пору, коли спадкоємець господарства виходить ся в скрутнім положєню. Через те руйнує ся многих початкових господарів в са-

мих починах. Нужду хліборобів збільшають ще вельми податкові екзекуції, а особливо високі екзекуційні кошти судові. Правда, що й ремісники і міщани терплять нужду, але без порівняня більша біда проявляє ся по селах, чого доказом, що 70 до 80 процентів (на 100) всіх належитостий екзекуційних припадає на ґрунти.

Також військові кватерунки наносять немалу шкоду хліборобам. По містах ставлять касарні, а хлібороб привололений відступити свою хату і стайню. В часі недороди і в нещасних пригодах не можуть хлібороби діждати ся помочи ані від держави ані від краю. Наколи хлібороб точно доповнив усяких формальностей, то може дістати опуст податковий. Але звідки він возьме для своєї родини хліба, звідки він придбає папі для своєї худоби, сям ніхто не журить ся. Колиж хлібороб стогне під гнетом слях тягарів, то годилоб ся помогти єму, щоби відповідним збутом своєх плодів міг відповісти своїм обовязкам. Але й того нема. Всякими можливими штучками обнижує ся вартість всіх рілних плодів і доводить ся хлібороба до невиплатности. А позаяк звичайно неминучі виплати на него напирють і привололюють єго збувати свої плоди, а до того екзекутор стоїть перед дверми, отже хліборобови видають на торзі все за безцін. Хлібороб не дістає за свої плоди звичайно більше, як кошти управи, а головний зиск забирає посередник продажі.

Також високі відсотки і трудність роздобути позичку на малі господарства, причиняють ся до занепаду. Обтяженє ґрунтів гіпотечними довгами зростає з кождим роком, а крім того заїдає наших хліборобів лихва в ріжних видах: грошева, ґрунтова, збіжева, худібна, робітнича і т. д., так що мимо закона о лихві доводить їх до повного занепаду. Задля того множать ся з кождим роком застрашаючим способом примусові продажі селянських господарств.

Смертний удар задає хліборобству збіжева і мучна біржа. До американської і російської конкуренції прилучило ся біржеве обманство, що продає збіже на папері, якого ніхто не сїяв, ані не збирив. На збіжевих біржах торгують в однім році більше збіжа, як в цілій Європі в десяти роках може зародити ся. Наколи отже таким видуманим збіжем обмежує ся після впадоби біржевіків ціни збіжа, то нічого дивного, що хлібороб мусить зійти на діда.

Великі шкоди заподівають собі самі хлібороби процесованєм, сварками, судовими скаргами і власною непорадністю, але над сим не буду розводити ся, бо властиві причини зубожєня хліборобів є зверхні, від них независимі. Думаю, що в тім загальнім образі про сумні відносини наших хліборобів в Галичині не змалював я за чорно їх стану. Громадне переселюванє хліборобів за море доказує наглядно, що сій верстві народній, котра є могутним жерелом державної сили і добробиту, найгірше поводить ся.

Не дивниця, що посеред селянства в Галичині проявило ся невдоволенє. Наші селяни ще не перевалили ся матеріалізмом, непохитна віра і привязанє до батьківщини та рідного краю є все ще могутною охороною

проти наущування новітніх баламутств, як довго хлібороби є ще самостійні і повновласні на своїм ґрунті. Але наслідком обтяження важкими тягарями мусять діяти дрібні і середні хлібороби до занепаду, а виперті із свого господарства, позбавлені віри в право і людскість, убогі і опущені будуть глядіти там охорону і помочи, де їх приманюють гарними обіцянками.

В сій економічній бужді селянства, в сій пригноблючій положенню треба глядіти головної причини загального невдоволення широких верств народних в Галиччяні. Сі верстви народні дійшли до свідомости, що они опинили ся на краю пропасти і в тім розпачливім положенню глядять они способів рятунку. Нічого дивного, що в сій розпачливій боротьбі о істование декуди доходить до розрухів, що не все хватають ся відповідних способів. Над сям рухом народних верств, який проявляє ся загальним невдоволенням з теперішнього положення економічного, повинно добре застановити ся і правительству і державна рада. Нарід хоче хліба! Сей оклик ціхує дуже ясно і виразно теперішнє нужденне положення. Гнобленем не дасть ся усунути невдоволення широких верств, а навпаки ще збільшить ся (притакуючи).

Тим то конечно в найближшій будучині подумати про способи, щоби помогти zagrożеному становию хліборобів; конечно звернути пильну бачність на пособлюване подвиження і удержаня хліборобів, бо в тім лежить точка тяжкести до щасливої розвязки суспільного питання, позаяк сильний і здоровий стан хліборобський є неперечно найпевнішою охороною проти всякого насильного перевороту суспільного ладу (притакуючи).

Власна поміч тут не вистарчає для подвиження селянства. Мусимо рішучо домагатися, щоби й держава в сій справі сповнила свій обовязок.

(Конець буде).

3 попами, чи без попів?

У передвиборчий час стануло се питанє гостро перед націонал-демократами, які засоблюють радо свої сили і значінє в рядах духовенства, а рівночасно кокетують з радикалами та соціялістами, які видали борбу на житє і смерть всему, що нагадує церков і духовенство. Може се твердженє видасть ся кому злобною з нашої сторони пересадою, та ми постараємо ся виказати се на словах самих інтересованих сторін. Вправді «Діло» заховає тепер так супротив москвофілів, як і клерикалів золоту мовчанку і тільки ще на Барвіньского та єго партію відважить ся кинути від часу до часу якусь інсинуацію, але є за то говірка «Свобода», яка разом з «Ділом» становить офіційний орган Народного Комітету і національно-демократичної партії. Зі згляду, що як попередний так і теперішній редактор «Свободи» п. Цегельський є вибраний зі складу редакції «Діла» і тим способом існує між обома редакціями як найтіснійша звязь, можна уважати так загальний напрям політики, як і спосіб єї переводженя у обох часописий за одно і те саме доповнюоче і взаємно підпирające себе спільне діланє.

Внаслідок ідких нападів «Гром. Голосу» і «Гайдамаків» на національно-демократичний табор, проводирі єго наїшли ся в тяжкій опресії, як ми се виказали в статях «Невдячні пасинки». Вправді «Діло» відмахнуло ся раз в статі «Політика очайдухів», але на дупліку «Гайдамаків», як і «Гром. Голосу» ува-

жало відповіднійшим не відповідати, а висунуло п. Цегельського, щоби він своїми статями з повним підписом стягнув цілу аферу на особисту справу. П. Цегельський знаменито виконав сю задачу зразу в «Ділі», а відтак, як заповів бун, в «Свободі». Ми поминемо зовсім те, що він там писав про себе та про справи, доторкаючі єго діяльности, а наведемо тут тільки се, що се enfant terrible націонал-демократичної партії заявило на тему питання, яке ми поставили на чолі нинішньої статі.

Характеристика відношеня націонал-демократів до радикальних партій з одной сторони, а до духовенства з другої випала в «Свободі» дуже ясно і отверто:

«Ви може, панове радикали — пише автор дословно — се замітили, що наша, національно-демократична партія старає ся не зачіпати радикальної партії, але навпаки хоче жити з вашою партією у згоді. От возьміть «Свободу». Чи була в ній коли яка лайка на радикалів? — Ніколи. Противно: «Свобода» і «Діло» боронили все, «Січній», брали в оборону п. Юру Соломійчука, д-ра Трильовского, п. Лаврука і чимало інших радикалів. «Свобода» ніколи не закривала навмисно роботи радикалів, але противно — писала про радикальні віча, оголошувала січові свята, курси і т. д. «Свобода» і «Діло» робили так для того, бо наша партія а ваша се дві найближші (!) собі партії, бо програми, наша а ваша цілком однакові (!). Вся ріжниця між нами та, що ви не хочете іти з ніякими «попами», а ми хочемо іти з сими «попами», які щиро годять ся на нашу демократичну програму та щиро працюють для народу. Вправді «Гром. Голос» пише, буцім-то всі «попи» української масти се наша партія. Але то очевидна неправда, бо чимало з українських святичеників є барвінчуками-польонофілами (!) а чимало знов є клерикалами-єзуїтниками (!), що ворожі і «Свободі» і нашій партії. Що неоден з них держить «Діло», се не доказує нічого більше, як тільки те, що вони хочуть що дня щось читати, аби знати, що в святі діє ся, а не мають ще свого двенника на таке саме єзуїцьке (!) копито, як «Нива» або «Основа». Що тих клерикалів (!) не належить мішати з нашими справдішними, національно-демократичними святичениками, про се «Свобода» писала уже раз в довшій статі «Клерикали і клерикалізм», в якій остро виступила против єзуїцького клерикалізму (!), що єго ширять «Нива» і «Основа». З того бачите, що, хоч ми йдемо з одною частиною духовенства, однак наша партія є ворожа клерикалізмови. Бо святиченик ще не мусить бути клерикалом (!)».

Відпираємо тут клевету на сторонництво Барвіньского, начеб оно було польонофільським. До того сторонництва належать горячі патриоти і чисті характери, а клич «Руслана» з псалмів Шашкевича: «Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш, а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — не є тільки конвенціональним моттом, а щирим глибоким завітом цілої

партії. Та якраз супротив таких людей «Свобода», а з нею і проводирі націонал-демократичного сторонництва стоять на скептичнім, утилітарно-толєрантнім становищі. Тільки такі «попи» мають приступ до них, що то позволять радикалам безчестити віру і церков, владиків і єрархію, та єще і самі стануть варякати на тих «єзуїтів», що піднесуть свій голос в обороні против нападів. Такі «попи», що удаючи «лібералів», занедбують свої церковні та шкільні, а навіть громадянські обовязки, які свою парохію доводять до материяльної і моральної руїни, а за те вічують богато і промовляють радикально — се материял для націонал-демократичної організації. Бути може, що они і принєсуть тріхи користи націонал-демократам, але скільки то шкоди нанесуть народови, — над сям «політиками» не застановляють ся.

Однак на нічо не здали ся залицянки націонал-демократів до радикалів. На своїм посліднім зїзді они ухвалили вести виборчу акцію окремо, ставити власних радикальних кандидатів, поборювати духовенство, а провід народа поручити сільському учительству. І відповідь націонал-демократам пише «Гром. Голос» в дальшій серії статей «Чи ділити ся нам?» ось що:

«Там, де люди на селі пізнають, що організація се добра річ, лучать ся разом. Так повинно бути в кождім селі. Усі села разом нпр. в повіті повинні мати спільну хлопско-робітницьку організацію; усі повітові організації повинні лучити ся у більшу краєву організацію і т. д. Видимо отже, що ту повинні лучити ся самі селяни-робітники, бо ходить о їх власну шкіру. Ані попи ані панів не треба між мужицько-робітничими організаціями, бо їх там не просять. Попи і пани живуть з робітних людей, отже вовк і коза не можуть творити одного товариства. Ту ще раз кажемо, що хто старає ся вмовити в робітних людей, що вони повинні йти разом з попами та панами, той або бреше, або дурний. Попи і пани вже давно зрозуміли, що як получать ся разом, тоді легко зможуть панувати над робітними людьми. Ми видимо, як усюди пани йдуть на руку попам, а попи панам. Тому нині на світї такий несправедливий лад, що ті, що роблять, не мають голосу, а ліноухи мають усюди право. А чому? бо попи та пани злучили ся разом в сильну організацію. А чомуж не зробити сего усім робітним?»

«Те саме, що дієть ся на заході, заходить поволі і до нас. І у нас починають ся вже творити дві партії, особливо від часу, як єр. Шептицький став митрополитом. Єр. Шептицький веде роботу розділу інтелігенції поволи, але дуже консеквентно. Доказом сего «Нива» і «Основа». Перша з тих часописий має підготовити цілковитий ґрунт під другу. З хвилею, як теперішня «Основа» замінить ся на щоденну, тоді між нашою інтелігенцією святиською та духовною наступить цілковитий розлам.

«Питанє тепер, чи зискаємо ми на тім, чи стратимо. Безусловно, що зискаємо, бо тоді вся наша інтелігенція, яка вона є така є, не буде вже вязати ся нічим з попами і в той спосіб приспішить

ея хочь розвій свободної думки. Таке говорене, що інтелігенція так світська як і духовна се кість з кости, та кров із крові нашого народа, не спинить того, що вже розпочало ся. Граф Шенцицкий надто хитрий політик, аби випустив зі своїх рук се, до чого вже поробив усі приготованя. Із залізною постановою переведе свій плян, а поки мусять піти за ним.

Очевидно становиско «Гром. Голосу» оперте коли не на етиці то бодай на логіці більше від становиска «Свободи». Коли та послідна нарікає на якийсь «езуїтський клерикалізм», то треба її поучити, що се тільки наслідок тих напастей, які завдяки потуранню «Діла» радикалам безнастанно ростуть і множать ся против церкви і духовенства. Клерикалізм має у нас ціху виключно оборонну і не будь тих напастей радикальної партії, то не булоб і тої оборонної акції свідомого духовенства. Закидує ся сему духовенству, що оно видумало собі якихсь масонів серед нашої суспільности і веде борбу з вітраками. Як сі вітраки виглядають, можемо пересвідчити ся з «Гром. Голосу», який заявляє: «Радикальна партія се партія освідомлюючої ся і організуючої ся робітницької маси українсько-руського народа, яка стоїть на основі соціалізму — значить радикальна партія — се соціалістична партія. До остаточного осягнення сих соціалістичних домагань веде тактика. І ту радикальна партія поступає після хвилевих обставин».

Тому послідний вже час, щоб не тільки ті обі партії торгували ся над шкірою живого медведя, але щоби і руске духовенство в почутю своїх заслуг коло розвою нашого народа, своєї місії і фактичної сили виступило вже раз з дотеперішної апатії і безпрограмоности супротив надходячих виборів.

НОВИНИ

— Календар. В середу: руско-кат. Євгенія, Ореста; римо-кат. Стефана. — В четвер: руско-кат. Филмона; римо-кат. Іоана еванг.

— Порядок рілляно-економічних викладів для священиків. В середу, 26. с. м. о год. 8. богослужене в каплиці рускої духовної семінарії. О год. 9. реферат д-ра М. Коцюби: О напрямх годівлі худоби, відтак дискусія. О год. 11. реферат інженера А. Корнелі: О меліоративних спілках, відтак дискусія. О год. 3 по полудни: Реферат О. Саевича: О спілках ощадности і позичок — дискусія. О год. 5. реферат о. Нижанковського: О молочарських спілках, — дискусія. В четвер, 27. с. м.: о год. 9. реферат про організацію крамниць І. Петрушевича і о. А. Пеленського; о год. 11. реферат про рентові оселі; о год. 12. реферат о. Глодзінського: Про управу сіножатий і пасовищ. По полудни загальні збори тов. «Сільський Господар»; початок о год. 3. — Всі прочі реферати відбудуть ся третого дня, то є в п'ятницю 28. с. м.

— Концерт у Львові. Читальня «Просвіти» з жовківського передмістя устроєє з нагоди зїзду делегатів націонал-демократичної партії нині (второк) о 7. год. вечер концерт в тій самій салі, де відбуває ся той зїзд. Вступ за запросянями, які кожний може дістати.

— Зі «Сокола». Курси сокільських організаторів розпочнуть ся в половині січня 1907 і будуть відбувати ся кожного понедїлка і четверга від 8—9 години під проводом д-га Альфреда Будзінського. Зголошувати ся

можна в «Соколі» вже тепер щоденно в годинах вечірних. — Старшина.

— Промоція Русина на доктора. Дня 22. грудня відбула ся на віденській університеті промоція о. Вас. Пивила, секретаря Преосвящ. Епископа Чеховича на доктора св. Богословія. По промові ректора університету і по зложеню звичайних обітів вручено промовіаному дипломом в присутстві Епископа д-ра Маршала, професорів виділу богословського, численно зібраних товаришів промованого і представителів віденської рускої колонії.

— Оповідка. Надзвичайні загальні збори членів Руского Народного Дому в Олеську, стоваришеня зареєстрованого з обмеженою порукою відбудуть ся 2. и. ст. січня 1907 а салі Уряду громадского в Олеську о год. 1. по полудни з слідуючим порядком денним: 1) Зміна §§. 3, 6, 11, 14 і 29. статута. 2) Затвержене одного нововибраного члена заряду на місце уступившого. Ёслиб о означенім више часі не зібрала ся достаточна скількість членів, то тогосж дня о 2. год. по полудни в тій самій локалію відбудуть ся другі надзвичайні загальні збори з повисшим порядком денним, без огляду на скількість присутних членів (§. 22. д. статута). Рада надзираюча «Руского Народного Дому в Олеську», стоваришене зареєстр. з обм. пор. — Олесько 22. грудня 1906. о. Е. Гутковський, член Ради надзираючої. о. Тома Дутневич, председатель.

— Пожарні філії львівського «Сокола» засновано в Яблоніві (пов. Рогатин), в Володжі (пов. Березів) і в Торскім (пов. Заліщики). Намісництво вже затвердило статутти тих філії.

— Виборчу організацію в окрузі Стрий-Жидачів-Бірка перейняв др. Евг. Олесницький та іменем стрийської виборчої організації має скликати до Стрия делегатів виб. організацій зі судових повітів: Медичачі, Миколаїв, Жидачів, Бірка, Ходорів, Глиняви, Комарно і Ширець.

— Вісти з закорд. Україн. Київска «Просвіта» внісла до професорської ради тамошнього університету меморіал що до заложеня катедр з укр. викладовою мовою.

В одеській «Просвіті» зробила поліція в ночи на 13. с. м. ревізію. В кімнаті дівчини, яка завідує помешканєм і книгарнею, найдено заборонені книжки і відозви, та друкарську фарбу і черенки. Ревізія тривала від 1. до 3. год. в ночи. Рано представляла «Просвіта» сумний вид: замки поломані, книжки і газети порозмітувані, сиче членів, книгу протоколів засідань виділу, квітар і ин. забрала поліція. Того дня переведено ще ревізію в домах виділових «Просвіти», але нічого протизаконного у них не найдено. Лише у голови д. Луценка найдено револьвер і за то єго арештовано.

— Консулярні справозданя подають, що з кінцем 1905. року було в Німеччині кооперативних Спілок хліборобських 17.162, які гуртували в собі више мільона членів. З тих Спілок загалом належало до Союзів 16.230, рента стояла на боці. — Із 9.411 хліборобських Спілок в Прусах було 6.050 кредитових (перважно Спілок сист. Райфайзена), 776 магазинових і торговельних (консумційних), 1.728 Спілок молочарських, 857 торфових, садівничих, обезпечень худоби та пасічних. Із 3.294 хліборобських Спілок в Баварії було 2.613 чисто кредитових (майже виключно сист. Райфайзена), 234 магазинових і консумційних, 247 молочарських, а 200 ріжних інших господарських Спілок. Загалом сума уділених кредитивими Спілками в Німеччині позичок вносить беручи кругло 336.000.000 К., отже в порівняню з квотою 48 мільонів корон, за яку хліборобські Спілки закупують річно штучних погноїв, паші, насіння, рілляних машин, обороти в кредитових Спілках сім разів більші.

— З залізниць. На локальній залізниці Борки великі-Грималів з днем 1. січня 1907 змінить ся розклад їзди поїзду мішаного ч. 5054 в той спосіб, що сей поїзд буде відходити з Грималова о год. 2:45 по полудни; зі Скалату о год. 3:11 по полудни; з Колодівки о год. 3:47 по полудни; з Ходачкова малого о год.

4:05 по полудни а приїде до Борок великих о год. 4:31 по полудни.

— Дрібні вісти. Сенат львівського університету мав видалити п. Ярослава Бучинського, студ. прав, за внесеній іменем руских академиків при іматрикуляції протест, яким сенат чує ся обиджений. — В домі архітекта проф. політехніки Левинського при ул. Крижовій вибух вчора огонь і знищив часть стелі і даху. — Оноді згорів в Бориславі нафтовий закор «Артур» власність д-ра Гольдгамера і К. Лициньского з Сянока. Причина огню незвана. — Почтові складниці отвиреє ся з 1. січня 1907 в Мизуни старім (пов. Долина), в Томашівцях (пов. Калуш), в Лісечинцях (пов. Збараж) і в Дорнфельді (пов. Львів). — Міністерство торговлі внасліднувало почтовій службі по 60 К., а тимчасовій почтовій службі по 50 К. одноразової святочної запомоги. — На 28. с. м. скликано до Львова зїзд соймового кола польского, аби нарадити ся над виборчою організацією.

— Репертуар міського театру у Львові.

Ві второк вечер: «Королева Татр».

В середу попол.: «Ах то Закопане»; вечер: «Лялька».

Други Соколи і Сокілки! Памятайте, що львівський «Сокол» збирає жертви на будову свого дому.

Посмертні оповістки.

— О. Михайло Шведзицкий, парох в Поздичі к. Перемишля, упокоїв ся по довгій недугі дня 21. с. м. в Перемишлі в 58. р. житя, а в 29. р. священьства. В. с. п.

— О. Василь Коржинський, парох в Медведівцях, чортківського деканату, упокоїв ся дня 24. с. м. в 74. р. житя, а в 47. р. священьства. В. с. п.

Телеграми

з дня 25. грудня 1906.

Відень. Цісар виїхав до Вальзе, аби опровести Різдвяні свята у арківи. Франца Сальватора.

Відень. З нагоди успішного покінчення виборчої реформи має дістати ордерові відзначеня около 40 парламентаристів і 30 державних урядників.

Відень. Урядово оповіщено скликанє соймів дол.- і гор.- австрійского, сольногогородського, стирійского, каринтійского, шлеского, передаруляньского і триєстенського на 27. с. м., а чеського і моравського на 28. с. м.

Париж. Міністер заграничних справ подав до відома міністерській раді, що відносина на альжирско-мароканській границі поправили ся.

Тегеран. Хорий шах, котрого сили чим раз опускають, іменував регентом наслідника престоло.

Vogirodzicza dzewicza

а історичні висновки д-ра Щурата.

(В інтересі історичної правди).

Написав

Богдан Барвінський.

Дальше).

Персональна унія не тревала довго. Ягайло мусів вкінци признати Витовта великим князем литовско-руским, а іменно на основі акту унії у Вильні 18. січня 1404 р. мало дістатись Витовтові в. кн. Литовско-руске, хоч і по єго смерті мало ово вернути назад до Ягайла і Польщі (ibid. ст. 126). Литва відзискає отже свою самостійність замість попередньої персональної унії і, що за тим слідує, інкорпорації. Ягайло вдоволяєє титулом „Lytvaniae princeps supremus (для Литви він не є ніяким королем) Russiaeque do-

minus et heres", Витовтові дістаєсь властивий титул „magmus dux Lyttwaniæ nec non terrarum Russiae dominus et haeres“ (ibid. ст. 130). Акт унії Городельської 2. жовтня 1413 р. змінює в децим услівя попередньої унії і то користнійше. Тим актом за певнено Литві власного великого князя (надалше під услівем, що по смерти Витовта виберуть литовські пани вел. князем лиш того, кого вкаже їм Ягайло або наступник за радою панів коронних і литовських, але й стани коронні по смерти Ягайла можуть вибрати собі короля тільки за відомостю і участю Витовта та панів литовських (ibid. ст. 131). Самостійність Литви була отже заповучена, она мала свого вел. князя, своє військо і т. д. Вел. князь був отже сувереном Литви а польський король був лише сувереном зглядом вел. князя литовско руского. Та сей стан довго не тривав. Між Польшею а Литвою дійшло до великого напруження відносин. Здавалось, що унія сейчас розібе ся зовсім. Бажає Витовта, укоронуватись литовским королем, містило в собі зарівно бажає повної самостійності Литви і хто знає, чи до сего не було дійшло, якби не нагла смерть Витовта (ibid. ст. 134-6). Як слабою була унія між Польшею і Литвою, показалося сейчас після смерти Витовта. Не зважаючи на акт Городельської унії, Литва сама, без участя Польщі, вибирає собі вел. князем Свирягайла, а сей до решти стараєсь зірвати сю унію та вел. князівство учинити товсім самостійним (спеціальна монографія L e w i c k i: Powstanie Świdrygiełły. Kraków 1892). Польща висуває проти него брата помершого Витовта, Жигимонта Кейстутовича. Та сей, добившись велико княжої гідности при помочи Польщі, подібно як оба попередники, стремить до зірвання унії з Польшею, але гине з рук литовско руских панів, не довершивши задуманого діла (спеціальна монографія Б. Барвінський: Жигимонт Кейстутович. Жовква 1905). То сей час після смерти Жигимонта Литовці вибрали собі знов нового вел. князя і хоч се був Ягайлів син Казимир, дійшло до сего, що унія фактично була зірвана (Грушевський: Іст. Укр.-Руси IV, ст. 199). Але не лучше було й по виборі Казимира польским королем 1446 р. Відносини Литви і Польщі остали дуже напруженими. Характеризує їх проф. Грушевський в сей спосіб (ibid. ст. 213-14): „Таким чином за ціле півкове панованнє Казимира відносини вел. князівства до Корони були в високій мірі не ясні. Унія формально була зірвана... Реально беручи, унія не істнувала. Навить союз Польщі й Литви був зірваний, не істнував“. Ще й на Люблинським соймах 1569 р. так характеристично висловлялись Поляки про давніші акти унії, що „досить мали тих шкір (пергаментів) і печаток, але все таки не мали унії“ (ibid. ст. 119).

Супроти таких подій, які послідували персональній унії Литви з Польщею, ся унія (не істнуюча вже з початком XV ст.) не було вже ніяким „свѣжим“ фактом навіть для людей, що брали участь в битві під Грунвальдом, не то для Длугоша, який уродив ся доперва 1415 р. та жив якраз в часах, в яких навіть унія Литви, під окремих великим князем з одної сторони, а Польщею з другої сторони, раз-враз вала ся й остаточно пірвалась зовсім ще в першій половині XV ст., заким Длугош став писати свою історію. Тих найвних поглядів, які ему підсуває др. Щурат, не міг отже мати Длугош, а що не мав їх в дійности, на се наведу приклад з сего власного опису Грунвальдської битви, хоч і они належать якраз до тих „оклепаних вже історичних свѣдоцтв“ (висказ др. Щурата „Діло“ 190, ч. 203), які помимо „оклепаних“ таки незнані др. Щуратови.

(Дальше буде).

НАРОДНА ГОСТИННИЦЯ.

Готель, реставрація і каварня — ріг ул. Секстуської і Коспюшка у Львові).

Приїхали дня 24.: Др. Ст. Бохеньський і др. Ів. Голубович з Тернополя, о. Ів. Бирчак з Підбережа, о. Ф. Свергун з Ольхівця, о. Ст. Макар з Нового міста, о. Т. Цегельський з Струсова, др. Ів. Литинський з женою з Галича, о. М. Свѣтенький з Ладичина, В. Курилович з Риманова, др. Лесь Кульчицький з Коломиї, др. Дм. Левицький з Добрачина, др. Як. Когане з Судової Вишні, В. Бараник з Залі-

щик, Ів. Санецкий з Золочева. о. Ан. Вархольк з Орова, о. М. Брочковський з Боложинова, Гр. Мицавка з Обертна, Решетилевич з Горлиць, о. Ф. Свергун з Ольхівця, о. Онишкewич з Хишевич, др. Бачинський з Підгаєць.

†

НИКОЛАЙ Львович ПЛЕШКЕВИЧ

професор 2-ї (німецької) гімназії у Львові уроджений 13. лютого 1854 в Конюшкові, упокоїв-ся 25. грудня 1906. р.

Винос тіла відбуде ся з дому при ул. Николая ч. 3 в четвер 27. грудня о 9. год. рано до Успенської церкви, а потім на Личаківський цвинтар.

Мати покійника з родиною запрошує отсим товаришів, приятелів і знайомих до участя в тім сумнім обряді.

Львів, 25. грудня 1906.

Concordia, A. Курковський.

— Скарбник львівського „Сокола“ має на пред-ж білети до фізичера по низьких цінах Провізія з білетів призначена на дохід „Сокола“.

Рухові вправи в львівськiм Соколi.

Члени: Понеділок, середа, п'ятниця від 7—8.
Члениці: Второк, четвер, субота від 4—5.
Хлопчики: Понеділок, середа, п'ятниця від 5—6.
Місячна оплата одна корона.
Приходіть і вправляйте!

Colosseum
в пасажи Германів
при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензацийна програма.
від 15. до 31. грудня 1906.

Щоденно о год. 8. вечер представлено. В неділі і свята 2 представлення о 4. год. пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представлено. Білети вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

СОКІЛ Жупки і паперці можна набувати в „Сокільськiм Базарі“ у Львові і у всіх торговлях вкраю.

! Кашель!

Хто на него не звертає бачности грішити проти власного тіла!

КАЙЗЕРА

Грудні-Кармельки
з 3-ма соснами.

Лікарсько випробовані і поручені проти кашлю, хрипки, катару, флегми, закатареню устної ями.

5120 нот. дол. свѣдоцтв доказує, що они додержують, що прирікають.

Пачка 20 і 40 сотиків.
набувати можна у всіх аптиках, дрогуерях і ліпших корінних торговлях. (5-31)

Вина угорські

червоні або білі, приємного смаку, за певненої якости і природної чистоти; сегорічні 1-70 злр.; з 1903 — 1-80 злр.; з 1902 — 1-95 злр.; з 1879 — найліпшої якости 4-90 злр. всо в бочівках почт. воемности 4 1/4 літр. franco до кожної почтової стації доставляє:

L. Altnei, Versecz 4. Ungarn.
(10—10)

Шість і пів мiльонів корон відшкодованя!

Будинки, движимости, збіже і иншу обезпечає від огневих шкід одинокое руске асекураційне товариство

„Дністер“

Товариство взаїмних обезпечень у Львові, улица Руска 20. (дiм власний)

Шкоди оцїнює „Дністер“ з місцевими членами і виплачує зараз признані відшкодованя.

За 13 літ виплачено 6,474,534 корон відшкодовань.

Обезпечена приймають агенції по всіх містах і більших селах; „Дністер“ дає агенції письменним господарям, де ще не роблять инші агенції „Дністра“ Агенти „Дністра“ заробили провізії 807,742 корон.

„Дністер“ уділяє громадам позички на 4 прц. на закутно сикавок.

Полїси „Дністра“ приймають при позичках Банк кравчий у Львові і в Чернівцях Галицька Каса ощадности, повітові каси ощадности і сиротинські каси при судах.

Чистий зиск річний звертає ся обезпеченим членам; за р. 1905 припадає кождому членови 5 прц. премії до звороту.

На житє обезпечайте ся в Краківськiм Товаристві тільки через „Дністер“; провізїю від таких обезпечень дає „Дністер“ на рускі добродійні цілі.

Фонди „Дністра“ вносять з кінцем р. 1905 суму 1,372,538 корон.

Стереніть ся огню!

Дністер припоручили Пресоув. Епикопські ординаріати.

Покривайте дахи черепом (дахівною)!

ПОДОРОЖ ДО АМЕРИКИ І КАНАДИ.

Ціни їзди

ГАМБУРГ-НОВИЙ ЙОРК

Поспішними і почтовими пароходами корон 154
Антверпія-Канада „ 178
Гамбург-Буенос Айрес „ 140

Всяких інформацій що до їзди до Америки, Африки, Азії і прогулькових поїздок по Середземнім мори уділяє

Лiнiя: ГАМБУРГ-АМЕРИКА.

Генеральний репрезентант для Галичини: (2—3)
I. ЕТТІНГЕР, у Львові, ул. Городецька 95.